

**O'QITUVCHINING PEDAGOGIK MADANIYATI VA KASBIY
KOMPETENSIYASI**

***ISFT university Samarqand filiali Pedagogika yo'nalish 1-bosqich
talabasi Yusupova Dilafroz Muhammad qizi***

Annotatsiya: *Ushbu maqolada o'qituvchining pedagogik madaniyati, uning tarkibiy qismlari, kasbiy kompetensiyaning zamonaviy talqini, o'qituvchi faoliyatida kasbiy kompetensiyalarning ahamiyati, ularni rivojlantirish mexanizmlari hamda pedagogik jarayon sifatiga ta'siri keng yoritildi. Shuningdek, zamonaviy ta'lim tizimida o'qituvchi shaxsiga qo'yilayotgan yangi talablar, innovatsion yondashuvlar va xalqaro tajribalar asosida o'qituvchining kasbiy mahoratini oshirish yo'llari ilmiy asoslangan. Maqolada pedagogik madaniyatning ta'lim sifatiga ta'siri, o'qituvchining kommunikativ, axloqiy, metodik va psixologik kompetensiyalari alohida tahlil qilingan.*

Kalit so'zlar: *Pedagogik madaniyat, kasbiy kompetensiya, o'qituvchi mahorati, innovatsion ta'lim, muloqot madaniyati, metodik tayyorgarlik, shaxsiy sifatlar, professional rivojlanish.*

Kirish : Bugungi globallashuv jarayonida ta'lim tizimining barcha bo'g'inlariga bo'lgan talablar yuqorilab bormoqda. Jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi, axborot texnologiyalarining keng qo'llanilishi, ta'lim jarayonining raqamlashtirilishi o'qituvchidan nafaqat o'z fanini puxta bilishni, balki keng dunyoqarash, yuqori pedagogik madaniyat, metodik mahorat va yuqori kasbiy kompetensiyaning talab qiladi. O'qituvchi shaxsining intellektual, axloqiy, kommunikativ va madaniy darajasi ta'lim jarayonining sifat ko'rsatkichlarini belgilovchi asosiy mezonlardan biri hisoblanadi.

Pedagogik madaniyat – bu o'qituvchining kasbiy faoliyatidagi umumiy madaniyat ko'rinishi bo'lib, uning axloqiy qarashlari, muloqot uslubi, insonparvarlik yondashuvi, estetik didi, pedagogik takt ichida mujassamdir.

O'qituvchining pedagogik madaniyati yuksak bo'lgan taqdirda, ta'lim jarayonida sog'lom psixologik muhit shakllanadi, o'quvchilar bilan samarali muloqot yo'lga qo'yiladi, tarbiyaviy maqsadlar to'liq ro'yobga chiqadi. Kasbiy kompetensiya esa o'qituvchidan nafaqat bilimlarni bilishni, balki ularni amalda qo'llash, o'quvchilarning individual xususiyatlariga moslashtirish, kreativ fikrlash, yangi pedagogik texnologiyalarni qo'llay olishni talab qiladi. Shuningdek, o'qituvchining o'z ustida muntazam ishlashi, yangiliklarga ochiqligi, uzluksiz ta'limga intilishi ham kasbiy kompetensiyaning asosiy ko'rsatkichlaridan biridir. O'qituvchining pedagogik madaniyati va kasbiy kompetensiyasining nazariy asoslari, amaliy ahamiyati, zamonaviy talablari hamda ularni rivojlantirish mexanizmlari keng yoritiladi.

O'qituvchining pedagogik madaniyati – mazmuni va ahamiyati

Pedagogik madaniyat – bu o'qituvchining o'z kasbiga bo'lgan e'tiqodi, umumiy madaniy saviyasi, muloqot madaniyati, intellektual salohiyati va professional axloqi yig'indisidir. Pedagogik madaniyat 5 qismlarni o'z ichiga oladi, bular:

Axloqiy madaniyat – adolat, halollik, vijdonlilik, pedagogik takt.

Kommunikativ madaniyat – o'quvchilar, ota-onalar, jamoa bilan sog'lom muloqot.

Estetik madaniyat – nutq madaniyati, kiyinish madaniyati, sinf dizayni.

Intellektual madaniyat – dunyoqarash kengligi, ilmiy fikrlash.

Pedagogik takt – o'quvchilar bilan nozik munosabatni boshqarish.

O'qituvchining pedagogik madaniyati ta'lim jarayonining sifatiga bevosita ta'sir qiladi.

Xulosa qilib aytganda, O'qituvchining pedagogik madaniyati va kasbiy kompetensiyasi ta'lim jarayonining sifat ko'rsatkichlarini belgilovchi eng muhim omillardandir. Pedagogik madaniyati yuksak o'qituvchi — o'quvchilarga ijobiy psixologik muhit yaratadi, ularda bilimga qiziqishni kuchaytiradi, shaxs sifatida kamol topishiga yordam beradi. Kasbiy kompetensiyasi rivojlangan pedagog esa zamonaviy ta'lim jarayonida innovatsion usullarni qo'llay oladi, o'quv jarayonini

samarali tashkil etadi, individual yondashuvni amalga oshira oladi. Bugungi ta'lim tizimi o'qituvchidan doimiy o'zgarishlarga moslasha olishni, yangilikka intilish va o'z ustida ishlashni talab qiladi. Shuning uchun pedagogning uzluksiz rivojlanishi, kasbiy malakasini oshirib borishi va pedagogik madaniyatini yuksaltirishi ta'lim sifatini ta'minlashning asosiy sharti hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdullayeva Q., Raxmonov S. Pedagogika nazariyasi. – Toshkent: Fan, 2021.
2. Sayidaxmedov N. Pedagogik kompetensiya asoslari. – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2020.
3. Xodjayev B. Umumiy pedagogika. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.
4. Hattie J. Visible Learning. – Routledge, 2020.
5. Shabani K. Modern Teaching Competences. – Cambridge Press, 2022.
6. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni, 2020.
7. UNESCO Teacher Competency Framework, 2023.